

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 8 sati ujutro.

HRVATSKI LIST izlazi u nakladnoj knjižnici J. ERMPOTIĆ u Puli trg. Custosa 1. Uredništvo: Štampska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju. Čak. rač. aus. post. št. 26.796.

Godine IV.

U Puli, četvrtak 13. lipnja 1918.

Broj 1049.

Po novim stazama.

I danas se tužimo i jadikujemo, da nijesmo bili za veliko vreme, da je naš politički boj političan i slični, da su naše prilike uske i ograničene, naši ljudi mladi i nestalni. Autokritika je narodna zdrav pojav, a tom autokritikom nadamo se postići savršenije oblike javnog života. Zdravom bezobzirnom ali mirnom i pristojnom kritikom elimo pročitati političku našu atmosferu od mizama i bakcila, koji truju naš organizam. U samogđu postigli smo gvozdenom školom rata i persekucija jasniji vidik u budućnost, hladnokrvnost i srčanost u nastupu. Naši vodeći ljudi postali su ili vi, energični i ustrajni, a ovoj ustrajnosti i vrdokornosti imademo zahvaliti, da se već po dikeji oportunisti i politički trgovci uklanja iz oprišta javnog djelovanja. To je unutarnji i najvažniji uspjeh, a taj će se uspjeh povećati i proširiti, budemo li slijedili neumorno i nepopustljivo naše svijetle i čiste narodne ciljeve.

Ovaj je rad preporodio najšire mase našega naroda. Naš narod je bez razlike staze osjetilo u grad, prirodnost svog poniženja, shvatio je, da mora vratiti između robovanja i slobode, između ponizne se, dajenja i sveopćeg poštivanja i priznanja i da se ovo oslobodjenje ne da postići bez žrtava i bez napora i muka. Ovaj se je preporod izvršio u zadržano kratkom vremenu. Narod je dokazao da je volji, nego li su se smjelo nadali naši najveći optimiste. Na mjesto prijašnje skepse i slabosti stupio je smjell, pouzdani sebesvijesni dealizam. Naši su se inteligenti prije rata smijali našim današnjim idealima. Skepticizam i materijalistički racionalizam trovali su naš narod, ubijali njegovu vjeru. Ovaj podrugljivi skepticizam bio je zražaj iznemoglosti našeg doba, besplodnosti evropske kulture i nesposobnosti da radja nove kulturne vrijednote. Naš mladi svijet, koji je učio po inozemskim sveučilištima i po domaćim sveučilištima, koji bijahu puka i obično slaba kopija udjih prilika, zarazio se strašnom bolešću posprdlog zasnijehivanja i podrugivanja i zanosi se jame zapadnjačke trulosti i izmoždenosti među sam narod.

Krivo su sudili naši mladi izobraženi ljudi, kad su polstovjećivali naš zdravi i jak narod sa iscrpljenim i iskanim zapadnim narodima, kad su primijenili materijalno shvaćanje sveopće kulture kadodjer na naš narod. Došli su sa predrasudom među narod, da je i on kao što i svi ostali nesposoban za stvaranje, za samostalni izražaj. Mjesto odlučnog poziva na narod, neka se ne stidi svojega, neka gradi na svojim temeljima, neka stvara nezavisno i osebujno, da obogati svoj narod i time kadodjer evropsku kulturu, došli su u zemlji apototi podražavanja i nasljedovanja, došli su iz zapadne Evrope sa gotovim kalupima i stvorili političke iz domaće zemlje mjesto iz obične evropske gline. Dobili smo na taj način stisnuti knjiga, koje su doduše bile pisane u hrvatskom jeziku ali tuhom bile posve tudnjinačke, dobili smo umjetnost, raskošnu i raznoliku kao parišku ali malo ili ništa našku. A naša politika odražavala je prema potrajniji sve moguće evropske političke struje, bez obzira na njihovu potrebu i nepotrebu, ne glede na naše činjeničke prilike. Ideologija banovinske politike bila je gotovo identična sa mađarskom politikom, slovenska je politika slijedila stopama Beča. Pošto su to bile samo kopije bez realnog sadržaja, postale su naše političke struje smiješne i skeptičari i satiričari imali su lak posao. Danas se već preporodila slovenska socijalna demokracija, koja nije više tek slijepo orudje tudjih ideja i napunjera, danas se preporadja i hrvatska socijalna demokracija, ma da se nije još probila do jasnog pojmovanja i shvaćanja svojih zadaća. Zadah nrtvila dolazi samo iz Bosne, gdje živi kroz stogodišta zanemaren i zapašten narod i gdje vlada ežim, koji imade jedinu zadaću da uguši u klici vaku zdravu biljku na narodnoj njivi. Tamo mogu da uspejavu još jedino „Hrvatski Dnevnik“, „Stadler“ i „Glas Slobode“.

Po ostaloj su domovini međjutim zdrave i mlade sile na poslu i ovaj će rad bez sumnje svojevati svoj cilj. Tako su radili naši romantičari, naši stari lirici. Sve što imademo, ma da je oskudno siromašno, moramo da zahvalimo njima. I mi smo u neku ruku romantičari, jer smo idealiste. Mi naš se romanticizam i idealizam izliječio kao eniks u strašnoj vatri skepsa i materijalizma zadnjih desetogodišta. I naš je glavni oston nepokolebiva vera i budućnost. Ali ova vera je zazidana na našim temeljima. Ona nije vjera u lijepu i poetičku arku romanticizma, ona ne precjenjuje narod i narodne sile. Ona vjeruje, da su ove zbiljske sile

kadre, da postignu jedan cilj i osjeća dužnost, da radi za taj cilj, jer bi inače morao svaki očajavati nad mogućnošću uspjeha te vratiti se jedino svojoj prijašnjoj brizi, da stvori sebi čim udobniji i prijatniji opstanak bez obzira na narod i njegove patnje.

I vanjski uspjeh nije izostao. Danas se čitavi kulturni svijet ozbiljno bavi sa jugoslavenskim pitanjem. Prijatelji i neprijatelji smijali su se prije rata našim rijetkim idealistima. Danas računaju u Beču i u Pešti ozbiljno sa našom Jugoslavijom. Ministar je Seidler, zaklet naš narodni neprijatelj, priznao egzistenciju našeg narodnog pitanja. Burlan i Mađari riješavaju ga na svoj način. Sada putuje taj naš ministar vanjskih posala u Berlin, koji se također zanima za našu budućnost. Versaileska konferencija državnika sporazuma bavila se je također sa našim pitanjem. Naš je narod danas središte svlje mogućih i nemogućih raspravljanja. Još nikada u našoj povijesti nije pobudilo udes našeg 12 milijunskog naroda tolik interes u središtima evropske diplomatije. Mi doduše ne držimo mnogo do evropske diplomatije ali smo si ipak svijesni važnosti, da je jugoslavenski problem postao međunarodnim pitanjem, preko kojega ne će nikola mirovna konferencija preći na dnevni red.

Ali to je tek afirmacija. Nemojmo misliti, da imademo na svijetu takvog prijatelja, koji bi bio voljan žrtvovati ma i nešto malo za naš narodni spas. Mi se moramo samo da izbavimo; moramo se dignuti silom naših vlastitih mišica. Ne smijemo čekati, da nam drugi kuju sudbinu, bilo to u Beču, Rimu, Parizu ili Pešti. Sam se naš narod mora osloboditi, a čim više će imati snage, tim više će uživati simpatija i tim manje će imati zapreka da svlada.

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 12. (D. u.) Službeno se javlja: Na gorskoj fronti i na fronti rijeke Plave mjestni bojevi. U odsjecima Stilfer-Jocha, zapadno od Asiaga i na Monte Avolone suzbili smo neprijateljske sunke. U Albaniji, u prostoru kod Sina-Premte, sjeverozapadno od Korče, traju bojevi sa napadajućim Francuzima. — Poglavlca generalnog stožera.

Njemački.

Berlin, 12. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: Vojna skupina prijestolonasljednika Rupprechta: Topnički bojevi izmjenične jakosti. Pješaka je djelatnost ostala ograničena na izvidničke okršaje. — Vojna skupina njemačkog prijestolonasljednika: U teškim bojovima skršila je jučer vojska generala von Hutlera očekivanu veliku protunavalu, koju je izvelo više francuskih divizija, da opet osvoje uzvisnaki blok jugozapadno od Noyona. Uz najteže je gubitke bio neprijatelj suzbijen na čitavoj njegovoj navalnoj fronti od Le Ployrona do Antheuilla. Njegovi brojni oklopljeni vozovi, kojima se neprijatelj služio, leže sastrljeni na bojnom polju. Izmđu Merya i Belloia, gdje se neprijateljski udarac skršio na našem protunanku, trajali su ogorčeni bojevi sve do mraka. Zapadni brijeg Oise pročistili smo sve od do sjeverno od ušća Matze od neprijatelja. Broj zarobljenika, koje je dopremila ova vojska, povisio se na preko 13.000. Gubitak uzvisina jugozapadno od Noyona prisilio je neprijatelja, da napusti svoje položaje u šumi Carlepont i na istočnom brijegu Oise. Za uzmičućim smo neprijateljem oštro udarili te smo, boreći se, stigli do linije sjeverno Bailly-Tracy-le-Vai—Nampcel. Tvrdokorno i bez obzira na gubitke nastavlja neprijatelj svoje uzaludne navale sjeverozapadno od Chateau-Thierry. Više se juriša krvavo na tom mjestu skršilo. — Ludendorf.

Nj. Vojčanstva brod „Szent Istvan“ potonuo.

Beč, 12. (D. u.) Mornarički odsjek ratnog ministarstva saopćuje: Nj. V. brod „Szent Istvan“ bio je tečajem noćnog puta po Adriji torpedovan te je potonuo. Linijski poručnik Maxon del Roewid, strojevodja Sanitz i pomorski kadet Müller kao što i od prilike 80 momaka je nestalo. Pomorski kadet Serda je mrtav. Ostatak je momčadi spašen.

Rim, 12. (D. u.) Agenzia Stefani. Ured generalnog stožera mornarice saopćuje: Kod svitanja 10. t. m. napale su kod dalmatinskih otoka dvije male talijanske torpedovke pod zapovjedništvom Luigi Rizzo na skupinu austro-ugarskih brodova, sastojeću se od 2 velikih krstarica tipa „Viribus Unitis“ i zaštićenu od 10 torpeda lovaca. Naše su jedinice provale preko linije torpedolovaca te su pogodile sprijeda ploveću krstaricu sa 2 a za njom ploveću sa jednim torpedom. Za tim su se po-

vratile naše ladje, koje su torpedolovci proganjali, a od kojih su jednog teško oštetile, neoštećene u svoju bazu. — Gledaj izvještaj izdan od c. i k. ratnog ministarstva, mornarički odsjek. Niži je bio drugi brod od skupine pogodjen, niti je ikoji brod od pratnje bio oštećen.

Rat.

Francuski izvještaj od 11. lipnja po podne: Nijemci nastavili su sinoć pritisak smjerom Estresz-St. Denis-Rihencourt. Na lijevom je krilu djelatan otpor Francuza; Nijemci ne mogu zauzeti ni Le Playrona ni Courcellesa, dok selo Mery bi jučer na 10 sati na večer opet zauzeto od Francuza. Međjutim učinilo Nijemci veoma jaka naprezanja na frontu Belly Marquellquise, gdje moguše iz početka da jakom silom bace natrag poduzetu silnu navalu Francuza sve do Arondel, ali sjajna protunavala francuskih četa potisnula je neprijatelja na cijeloj fronti natrag i postavila ponovno postojanke na crti Belley-St. Maure južno od Marquellquise i Vandriccourta. Na desnom francuskom krilu odigraše se žestoki bojevi u šumskom predjelu sjeverno od Drasilncourta. Nijemci u tom kraju sakupiše jake sile te moguše stići do Autovala i prisilile francuske čete da povuku svoju obrambenu crtu zapadno i južno od Ribencourta.

Engleski izvještaj od 10. lipnja na večer: Osim obostrane artiljerijske djelatnosti u različitim odsječcima, nema sa britake fronte što da se javi.

Engleski izvještaj od 11. lipnja u jutro: Noćas su izvele australske čete s potpunim uspjehom dalnja malena poduzeća u blizini Morlancourt. Naše su bojne crte bile južno od tog mjesta na fronti od preko i 1 pol milje u dubljini od prilžno pola milje porinute. Privredosmo 233 zarobljenika i 21 strojnu pušku i oklopnih mužara. Kroz noć izvedosmo sjeverozapadno od Morlancourta, južno od Scarpe i istočno od šume Nieppe uspješne napadaje, pri čemu zaplijenismo dvije strojne puške i nanijesmo neprijatelju brojne gubitke.

Engleski izvještaj od 11. lipnja na večer: Broj zarobljenika, koje smo priveli pri uspješnom boju, koji se vršio prošle noći južno od Morlancourta, iznosi 298, ubrojevši pet časnika. Inače nema što da se javi.

Američki izvještaj od 10. lipnja: Sjeverozapadno od Chateau Thierry poboljšaše naše čete u savezu s Francuzima ponovno svoje položaje te nanijese neprijatelju gubitaka na mrtvima i ranjenima te materijalu. Umjerena djelatnost artiljerije u nizini Wevre i na marnskoj fronti. Naše četaške straže prekoračiše Marnu te izveše uspješna četaška poduzeća.

Ministar grof Buriar u Berlinu.

Berlin, 12. (D. u.) Ministar je izvanjskih posala Buriar stigao amo jučer prije podne u pratnji legacijskog savjetnika grofa Colloreda, S ministrom prispio je amo također austro-ugarski poklisar u Berlinu, princ Gottfried Hohenlohe, koji je posljednjih dana boravio u Beču. Ministar bijaše dočekan na kolodvoru od legacijskog savjetnika Larischa, te sina državnog kancelara, ritmajstora Hertlinga, koji je ministru nazvao dobrodošlicu u ime državnog kancelara. Po podne započeh vijećanja ministra sa državnim kancelarom grofom Herlingom i državnim tajnikom izvanjskih posala drom. Kühnmanom, koja će se nastaviti sutra. Na večer je državni kancelar priredio u počast ministra izvanjskih posala gozbu, na koju bijahu pozvani također poklisar Hohenlohe i gospoda sa poklisarstva.

* Bočki radarstveni predsjednik — ministar unutarnjih posala. Vraćaju se stara vremena. Živimo opet u apsolutističko doba, a ovo je omogućilo, da jedan radarstveni činovnik može postati ministrom unutarnjih posala. Time je država dobila i vladin žig policijske države. Ministar je Toggenburg predao 11. t. m. caru svoju ostavku, koja je bila primljena. Toggenburga opisuju kao čovjeka pošteni načela i valjanog činovnika, koji je neustrašivo kročio svojim putem. Radi toga su ga Nijemci, što je posve razumljivo, veoma zamrzili i radi toga je taj ministar morao ostepiti. Na njegovo mjesto stupa policijski predsjednik grada Beča Gayer. Krasnim vremenima idemo u susret.

* Mir između Turske i južno-kaukasko republike. „Vakib“ doznaje, da su pregovaranja između otomanske vlade i zastupnika južnog Kaukaza bila zaključena i mirovni ugovor potpisan.

* Seidler će raspustiti parlament? Javljaju iz Beča: Jučer kasno popodne raširivala se je s različitim strana u kuloarima zastupničke kuće vijest, da ministar-predsjednik dr. vitez Seidler već ima u džepu dekret za raspust parlamenta, da raspusti kuću u času, kad bi bučna opozicija osujetila daljnji parlamentarni rad.

* Rat na Moru. U zatvorenom su području oko Engleske potopile naše podmornice opet 12.500 bruto tona neprijateljskog ladjevnog prostora.

* Dr. Janković protiv ratnom zajmu. „Slovenski narod“ donosi iz Beča: U komisiji za kontrolu državnih dugova glasovao je član Jugoslavenskoga kluba protiv ratnom zajmu. Svoj je postupak utemeljio političkim argumentima, osobito persekucijama, koje se vrše na jugu te audijencijom južnih Nijemaca i renegata.

* Poljaci protiv vlade i posljedice. Poljaci su na krakovskoj skupštini zaključili sljedeće: Predsjedništvo poljačkog kluba ovlaštuje se, da započne pregovaranja sa parlamentarnim skupinama, kojima bi Galičiju očuvali od dijeljenja, zaštitili zemlje, oslobodjenje od ruske vlade od aneksionističkih namjera te bi osigurali životne zahtjeve, koje je stavio poljački klub vladi. Usljed toga, što je vlada Seidlerova u poljskom pitanju zauzela tajnim kontraktom, koji se tiče podlobe Galičije, upravo neprijateljsko stanovište, dalje što ova vlada nije ispunila dužnosti nasuprot podanicima, koje su bile sadržane u zahtjevima poljačkog kluba, unatoč tome, što je poljački klub tri puta glasovao vladi proračun, što je ova vlada poremetila podloge za održavanje mira među narodnostima tečajem rata i to na nečuvan način te potkopala parlamentarni život i ubila svijest o pripadnosti državi, izjavlja komisija parlamentarna, vijećajuća 9. i 10. t. m. u Krakovu, da je u interesu države, da se odstrani Seidlerova vlada. Parlamentarna komisija zahtjeva bezodvlačnu saziv parlamenta te prosvjeduje unaprijed protiv namjera vladanja bez parlamentarne kontrole. Ovi su zaključci bili prihvaćeni jednodušno. — „Grazcr Tagblatt“ javlja iz Beča: Zaključci parlamentarne komisije poljačkog kluba utječuće se svakako na pregovaranja, koja se vode posredovanjem ministra Twardowskog između njemačkih stranaka i poljačkog kluba. Jučerašnji zaključci poljačkog kluba sadržavaju naime točke, koje su uperene protiv nacionalnih i političkih interesa njemačkih stranaka. Ova formulacija izazvala je u njemačko-nacionalnim krugovima negodovanje. — U njemačkim se krugovima govori o alternativni: ili ide vlada ili raspusti parlament. Na drugoj strani javlja kršćansko-socijalni list „Weltblatt“, da je položaj ministra-predsjednika Seidlera sada jači, nego je ikada bio i da uživa potpuno povjerenje careva. Radi toga ne može se očekivati odstup ministra-predsjednika Seidlera, niti promjenu vladinog kurza. — Ministar-predsjednik Seidler igra prema tome ulogu jakog muža. Radi toga si je nabavio redara za ministra unutarnjih stvari. Neka sains izvoli raspustiti parlament. Tad će tekar doživjeti nešto, što do sad nije doživio. Svim narodima je u Austriji dozlogrdila unutarnja i vanjska vladina politika. Svi narodi Austrije traže pravedno uređenje političkih prilika u unutrašnjosti i mir prema vani. Dodje li do novih izbora, bit će malo Malika i Ira, koji će se vratiti u parlament. Novi će parlament biti izrazom sveopćeg ogorčenja nad izigravanjem državnih i narodnih interesa, interesa čitavih naroda i pojedinih ljudi, što si Seidler dozvoljava pomoću njemačko-nacionalnih mameluka. Unatoč ostalim izjavama, možemo kazati vitez Seidleru, da 90 po sto pučanstva u Austriji nema u njega povjerenja. — Zaključci poljačkog su kluba doduše zanimivi, ali bez veće važnosti. Seidler će i ovog puta nešto obećati, a poljački će klub po svoj prilici opet pregovarati sa njemačkim strankama posredovanjem kojekakvog Twardowskoga. To su tek jalove prijetnje, koje niti Nijemci niti vlada ne uzimaju ozbiljno. Stup, preko kojega ne može Seidlerova vlada, su Jugoslaveni i Cesi. Jugoslaveni i Cesi ne očekuju ništa od takve vlade, nijesu voljni s njom pregovarati, ne traže nikakvih koncesija. Oni su napram vladi potpunoma slabodni. Dužnost je njihova, da izvrše sveopću narodnu volju a to jest bog svakoj vladi, koja neće bezuvjetno stajati na stanovištu narodne ravnopravnosti i bezodvlačnog mira.

* Nacrti četvornog sporazuma. Bečka „Reichspost“ pripovijeda, da doznaje iz štokholmskih listova, da imadu Englezi u nacrtu pridobiti za sebe Austro-Ugarsku i odijeliti je od saveza s Njemačkom, Turskom i Bugarskom. Austrija sada, kad se je Rusija raspala, nema u četvornom sporazumu drugog neprijatelja osim Italije, a ovu bi, kaže, četvorni sporazum rado žrtvovao uz cijenu, da se Austrija odrekne saveza s Njemačkom, jer Italija, vele, jest i onako bez vrijednosti za četvorni sporazum, a samo stoji mnogo novaca i materijala i ne može, vele, na glavnom bojištu pomoći. Što hoće neprijatelj, kaže „Reichspost“, jest jasno. Dalje veli: „Plinoviti je napadaj na javno mnijenje Austrije već započeo! Neprijatelj hoće izolirati Njemačku, da se može na baciti sa svom silom. A kad bi uredio svoje račune s Njemačkom, htio bi obračunati i s Austrijom u

smislu, Trumbičevih želja, te želja Masarykovich i njegovih drugova. Austrijska vlada mora radi toga dobro paziti, da se zaštiti od tih otrovnih napadaja, proti kojima mora zauzeti odlučno stanovište. Austrijsko pučanstvo mora biti svjesno, da ne smije prije položiti oružja, dok no bude u savezu s Njemačkom postignut častan mir“. — Tako piše „Reichpost“ na temelju štokholmskih informacija — kako ona veli. Ne znamo svakako, da li su te informacije bez podloge ili nisu, no svakako iz pisanja njemačkih listova izlazi, da su im pojmovi pomiješani, da im misli vrludaju amo i tamo bez ikakvog cilja. Dok su jučer javljali, da je cilj četvornog sporazuma razdijeliti Austriju i osloboditi potlačene narode, danas tvrde, da hoće četvorni sporazum, da se s Austrijom prijatelji, i da je odijeli od saveznika, da se tim lakše može oboriti na Njemačku. Nagadjanja njemačkih listova, nas se ni ne tiču. Vjerujemo u sebe, vjerujemo, da je naš narod sposoban da bude slobodan, da je njega želja za slobodom opravdana, a što vele drugi, to nas ne smije huniti. Slobode na tanjuru ne će nam pružiti ni centralne vlasti ni četvorni sporazum.

Iz bivšeg ruskog carstva.

Bern, 10. „Journale de Geneve“ javlja iz Petrograda: Prema vijestima petrogradskih listova došlo je u Petrogradu do demonstracije za uspostavu carizma. Velika povorka obilazila je gradom, a učesnici su klicali: „Dajte nam cara! Mi hoćemo cara!“ Kada je povorka pošla prema stanu boljševičke vlade, zaustavila ju vojska, koja je počela pucati na ljude. Iza toga se množstvo razšlo. U povorci su se nalazili ljudi iz raznih slojeva pučanstva. Lavov, 10. U članku, koji je na više mjesta od cenzure križan izvještuje „Dilo“ o prilikama i raspoloženju u Ukrajini. List pozivlje na jedinstvenu frontu i jedinstvenu politiku prema centralnim vlastima. Konsolidacija svih političkih stranaka u Ukrajini da je bezuvjetno potrebna. Nakon prevrata u Kijevu, priklanjaju se opće političke simpatije Austriji i iako je vjerojatno, da se Ukrajinci u svojoj mržnji prema Njemačkoj približuju Austriji. Nu ove simpatije ne smiju da idu predaleko, da ne bi izazvale pomoću Austro-Ugarske monarhije novi prevrat u Ukrajini, jer bi to bila najveća nesreća za samostalnost Ukrajine. Berlin, 10. „Vossische Zeitung“ dobiva iz Finske ovu vijest: Od engleske vojske, koja se nalazi na Murmanu, prispjelo je 9 časnika i 21 potčasnik sa murmanskom željeznicom na stanicu Sjamoseru, sjeverozapadno od oneskoga jezera, da tamo izobrazu nove ruske dobrovoljce i da preuzmu članove bivše ruske crvene garde. Ostali engleski časnici sretaju se južnije i to u Petrosavodsku i čak u Ledenom Polju (pola puta između Petrograda i Petrasavodska). Tamo se sakupljaju Crvene garde, koje su utekle iz Finske u Petrograd. Iz glavne postaje Murman otpostali su prošle nedjelje laki engleski topovi, mašinske puške i municija u južnom pravcu, praćeni jednim većim brojem engleskih topnika i po prilici 200 časnika. Tačno mjesto njihova boravka još je nepoznato, ali u svakom slučaju radi se o jednoj od južnijih postaja murmanske željeznice, pošto je engleski etapni zapovjednik u Kemu dobio naloge, da vodi računa o daljnjem putovanju. U Finskoj Kareliji ozbiljno se računa sa mogućnošću jedne invazije, koju sada pripravljaju engleske čete iz članova bivše raspuštene Crvene Garde. Predjašnji poglavica finske Crvene Garde Manner, kao što je poznato, otputovao je iz Petrograda, kao je bio utekao, također na Sjamasero, koja se danas smatra novim britskim glavnim stanom.

Kijev, 10. O javljenom već razoružanju češko-slovačkih zavjerenika u Rusiji, saopćuje se još ove pojedinosti, koje osvjetljaju sav historijat i razvoj čehoslovačkog nastupa. Istupanje Čehoslovaka bilo je uzrokom, da se je nad Moskvom proglasilo ratno stanje. U ožujku o. g. dopustilo je višeće pučkih povjerenika Čehoslovcima, da naružani smiju preko Vladivostoka krenuti na francusku frontu. Oni su se kasnije udomili na mnogo točaka duž Sibirske glavne željezničke pruge i zaposjeli mnogobrojna mjesta. Pokušali su također, da zauzmu gradove Čeljabinsk, Pensu i Rusajevu sjeverno od Pense, kao i Samaru i Sisan, te su razmahali živu agitaciju proti sovjetske vlade. Ova je na to odredila, da se razoružaju Čehoslovaci, te usredotočila jače čete u prostorid Pense i Rusajevu. Preko 3000 naružanih Čehoslovaka zaposjeli su Pensu. Medjutim su ih nakon dvodnevnooga boja protierale sovjetske čete. Kako se veli, namjeravali su Čehoslovaci, da duž željezničke pruge krenu protiv Samare, nad kojom se je isto tako proglasilo ratno stanje. Čini se, da je ondje bilo na okupu neko 12.000 Čehoslovaka, koji su se napokon podvrgli, kako javljaju posljednje vijesti.

Podpisujte ratni zajam!!

Iz slovenskog svijeta.

Iz Slovenije. Za slovensku školu u Mariboru sakupljaju se znatni prinosi. Narod daje, je znade, da daje sebi. Slovenci su pri tom sakupljajući i veoma domišljati. Njemački su agenti napumali slovenske krajeve njemačkim „südmärkinnim“ žigicama. Kako bi to donijelo i Slovincima nekakvu koristi, počeli su nekoji slovenski trgovci prodavati te njemačke südmärkine žigice draže, a povišicu su odredili za slovensku školu u Mariboru. Prijeljepe su na omote žigica listić s natpisom: Povišica korist slovenskoj školi u Mariboru. Ni njemački, ni njemačka marka, nek nam ne brani u skrajnoj silu — da damo školi našoj — za našu djecu toga darka. — „Slovenski narod“ javlja, da doznaje za krugova Šusteršičevih sumišljenika, da ne će izdati dnevnik „Novice“, što su ga namjeravali izdavati Šusteršič i njegovi pristaše Lampe i Pegan. Zbirka za fond budućeg dnevnika da nije imala nikakvog uspjeha, a vlada opet kao da osjeća da ne bi to imalo nikakvog uspjeha, ne će da dade dovoljno sredstava na raspolaganje. — Isti list javlja, da je nakladom renegatskog glasila „Stajerca“ u Ptuj u izišla cijela vrsta letaka, koji s lopovskom logikom dokazuju velezdajnički značaj Jugoslavenskog pokreta, te blate slovenski narod i njegove političke vodje. Iz više krajeva javljaju ljubljanskom listu, da su bili dotični letaci poslani također vojničkim formacijama, te da ih tamo uredovno dijele među slovenske vojnike. Među ostalima da se to događa također u Šiški. „Slovenskom narodu“ se čini, da su vojničke oblasti posljednje pozvane da budu ponoćna četa ptujске renegatske politike. — U Gorici obično ne prispjaju na ulicama oglase u slovenskom jeziku. Sada, kad treba uplavit 8. ratni zajam, pojavili su se na gorickim ulicama najednom priljepljeni plakati, u slovenskom jeziku. — Oblasit u Gorici vele, da ne niogu na jesen otvoriti slovenskih i furlanskih (italijanskih) škola, jer da su školske zgrade zaposjednute po vojništvu. No naravno da su se vlasti pobrinule da sve njemačke školske zgrade očiste od vojništva. — Jučer se u tršćanskom kazalištu Politeama Rossetti imala davati po prvi puta hrvatska opera „Nikola Subić Zrinski“ od J. Zajca. U glavnoj ulozi igrao je hrvatski operni pjevač Marko Vušković. — Iz Sv. Ivana pri Tratu otišlo je u Hrvatsku na prehranu oko 50 slovenske djece. — „Edinost“ ved više dana polemizuje talijanskim listovima „Eco de Littorale“, „Gazzetta di Trieste“ i „Lavoratore“ o Jugoslavenskom pitanju te o pitanju pripadnosti Trata Jugoslaviji.

Veza poljskoga i jugoslavenskoga pitanja. Budimpeštanski dopisnik „Neue Freue Presse“ javlja: U ovdješnjim političkim krugovima glasa se, da kod ministarskoga vijećanja ministra spoljašnosti grofa Burlana stoji u središtu slovenskog pitanja. Medju poljskim pitanjima pako i riješenjem Jugoslavenskoga problema opstoj neki stanoviti savez. Pregovori o riješenju Jugoslavenskoga pitanja nalaze se za sada još u početnom stadiju, nu u Ugarskoj već se je ispoljilo stajalište, da bi prema Ugarskoj orijentirano riješenje Jugoslavenskoga pitanja bilo na temelju kompenzacije posljedica austropoljskoga riješenja poljskoga pitanja. Jedan predlog, u koliko se u sadašnjem stadiju stvari uopću može govoriti o konkretnim predlozima, ide onamo, da se Dalmacija sjedini sa Hrvatskom. Preduvjet za to bilo bi: Austropoljsko riješenje poljskog pitanja, kao i zakonom propisanu odluka ugarskog sabora, hrvatskog sabora, austrijskog carevnog vijeća i dalmatinskog sabora. Bosna i Hercegovina imaju se uz iste preduvjete ali pod vlastitim banom pripojiti zemljama ugarske Stjepanove krunu. Državopravni okvir bio bi sličan hrvatskom ustavu. Ali imade još jedan predlog koji inače onamo, da se Bosna i Hercegovina direktno pripoje Ugarskoj. Pregovorima, koji su za buduću strukturu monarhije od izvanredne važnosti, posvećuju u ovdješnjim političkim krugovima najveći interes. — Dovolje prenosimo te iz glasila hrvatsko srpske koalicije „Hrvatske Rijeci“. Tko bi znao kakvo stanovište zastupa najveća hrvatska stranka i vladina većina u tom pitanju. No bilo, što bilo odlučivalo se, što odlučivalo, ono, što se odreklo nama a bez našeg sudjelovanja i proti našoj volji bit će samo prolazno stanje, kaošto je prolazna vlast onih činitelja, koji hoće da to provedu. Mi ćemo postići slobodu i sjedinjenje i bez njih, samo budemo li to htjeli, bude li volja sviju nas tvrda a odlučnost i ustrajnost jaka i žilava. Veza poljsko i slovenskog pitanja može postojati, ali ne onako kako si je predstavljaju budimpeštanski i bečki židovi. Veza i postoji, jer mi Jugoslaveni, kao Slaveni i kao prosvijećeni demokrate želimo svojoj poljskoj hraci bolju budućnost sa više svjetlijanje manje crnih dana. Iz tog razloga boreći se za svoju slobodu, za samostalnost vlastitog naroda, borimo se za jednu plemenitu svrhu, borimo se za bolju budućnost čovječanstva i Slavena, dakle i Poljaka u prvom redu, kao nama bliskog plemena, te vidimo sreću i spas naš u velikoj slavenskoj zajednici, koja će biti iskrenim pristašom velikog međunarodnog saveza svih kulturnih i civilizovanih naroda.

Panslavizam... ja i u snu plaši... jam, koji im je... ugrožavao u nji... zovite planove. S... ogu nikako shv... o je pangerman... ovom smislu prez... smo u stanju da... dji bi išao za go... aša slavenska za... lavena, ali i slo... ase misli i naše... lli, već o moralna... bečki židovski li... židovskim rukama... adnje. doba opri... spravno, već pri... onjnu i kadru iz... la, stoji na prvom... Dbara se na Ceh... jaka, ni Rusi. Sač... panslavizmu“, u l... vizam stropostao. engleski panslavi... stranice engleskih... striji, i propagand... sikh novinara“, o... parom, da još v... vjeruju i tako sar... bez domovine, b... Srbi da bude iz... su zasijepljeni... U ratu im uzb... smatrat će ih kao... im Englez, nijeda... dati ruke. Ljuto... Na mišovnim pr... za njih jer će E... dovoljno posla... Nije ih briga... željeli, da kao p... kukucije, oslabe g... opet u engleske... zanimanja nema... vlada, i pruži li... da se odrekne te... ne bi Engleska... panslavizam: pro... nudjao“. Tako ž... Slavene! A zašto... šali, da si steku... tako na srcu?

Što nam... sa neke dobro i... Beču o razgovor... skih posala, gro... venskih zastupn... imali su sasna in... predsjednik htio... zauzeti pri event... bili smo od v... s kojim smo pot... pitanju i o drug... no o kojima čer... tako zakučasta, i... izraziti i da se... ministra o njima... Projekt o „riješe

Slike i

Promatrao s... u rat protiv drug... mahtalom, zagrij... ih gdje će se sas... ti djece. Mnogi... koji nijesu imali... više samlje i pu... ga u kolica, pa... djivašu naboje o... grude prašine. U... šrapnel. Četice se s... Zapovijednik — sam porči napri... koju žigicom zap... pa plamati. Nep... posla dok su vat... — Što će ti... — Što će m... Ta i moj brat... živicu od žice u... što sam susjedu... ohofo Milan. 2. „L... Na dnu sel... udovica sa kćerč... ričem od osam g...

Panslavizam. To je ona grozna riječ, koja i u snu plaši naše protivnike, to je onaj strašni mamur, koji im je godine i godine zadavao straha i užasa, u njihovim mislima njihove smjele i tvrdoglavosti planove. Sudeći sami po sebi, Nijemci ne mogu nikako shvatiti, da panslavizam nije ono, čemu su se pangermanizam, da mi panslavizam u njemu je pangermanizam, Mi, kao što ni svi Slaveni, u ovom smislu preziremo. Mi, kao što ni svi Slaveni, u ovom smislu preziremo. Mi, kao što ni svi Slaveni, u ovom smislu preziremo.

Sto nam s nju. "Slovenski narod" javlja sa neke dobro informovane jugoslavenske strane u Beču o razgovoru dr. Korošca sa ministrom izvanjskih posala, grofom Burlanom: Razgovori jugoslavenskih zastupnika sa ministrom - predsjednikom imali su sasvim informativan značaj. Dok se ministar-predsjednik htio osvjedočiti o stanovištu, koje ćemo zauzeti pri eventualnom zasjedanju parlamenta, dobili smo od vanjskog ministra grofa Burlana, s kojim smo potanko razgovarali o jugoslavenskom pitanju i o drugim pitanjima, interesantne vijesti, no o kojima ćemo strogo ćutati. Ta su pitanja tako zakučasta, da se nikako ne možemo o njima izraziti i da se s obzirom na stanovište izvanjskog ministra o njima također mi ne ćemo izraziti. — Projekt o „riješenju“ jugoslavenskog pitanja, koji

su ugovorili Wekerle i Burlan, nalazi se u naj-ozbiljnijem stadiju. Dalmaciju hoće da pripoje Hrvatskoj. Istodobno bi imala Austrija dati Ugarskoj garancije za reviziju ugovora u tom smislu, da bi u novom ugovoru dobili Madžari posebne privilegije na cijeloj jadranskoj obali. — Isti list javlja iz Zagreba pod naslovom: „Sudbonosan trenutak za koaliciju“. Iz pouzdano dobro informovanog izvora doznaje naš informator, da su banu Mihaloviću bili poznati nacrti za uredjenje jugoslavenskog pitanja, da se izjavi o njima, dotično da razjasni, kakvo bi stanovište zauzela napram njemu srpsko-hrvatska koalicija. Sigurno je da će od postupka koalicije u mnogom obziru zavistiti, hoće li Nijemcima i Madžarima uspjeti izvršiti namjeravani udarac proti „jugoslavenskoj pogibelji“, ili ne. Sve kaže, da se približava sudbonosni trenutak, kad će koalicija morati izabrati suzanjaku ili narodnu politiku.

Dnevne vijesti.

Nije potrebno pročitati „Bjesove“ Dostojevskog i mahitnu polemiku pojedinih lica, da se dobije sliku zaposjednutih. Dosta je uzeti hrvatske novine — pa i naš „Hrvatski list“, koji je napokon hrvatska novina — u ruke. Sve su stranke lupeške i sve su novine lopovske, svi su ljudi ignoranti i pliki. Tako bi morao rasuditi nepristran sudija, koji čita sve hrvatske novine redom. Slobodouman čovjek ništa ne može misliti, kako bi krčki biskup Mahnić mogao napisati nešto razboritoga, što nadilazi obično pisanje naših dnevnika i prelazi granice razumljivanja našeg prosječnog novinara. Da krčki biskup mora da bude katolik i to dobar katolik, jer inače ne bi bio pošten čovjek, to nije svobodoumanim ljudima i „socijalistima“ odviše jasno. Ali uza sve to, što je biskup Mahnić i kaj-tolik i klerikalac, mora se mu ipak priznati, da toliko filozofija, što se od svobodoumnog sarak-tora u „Hrvatskoj Njivi“ i izvjesnih urednika sara-tora u „Glasi Slobode“ ne može tvrditi. Biskup Mahnić imaće svakako čist pojam o germanskom racionalizmu, kao filozovskom pojavu, razumije što znači mehanizacija duše, ali ne bi nikad tvrdio da je to osobina rase, već posljedica krivog filozofskog odgoja; jer i u odgoju najjednostavnijeg čovjeka imaće mnogo filozofskih prvina. I svobodoumni čovjek ne poriče važnost vjere a pogotovo nije slijep pred činjenicom, da je pretežna većina našeg naroda — bila ona ove ili one vjeroispovjesti — vjerna. I svobodoumni čovjek, koji si je svjestan naravnih granica spoznaje, očuvao je u sebi neku vjeru i neko osvjedočenje; imaće u sebi moralni zakon a taj moralni zakon ne treba da bude baš racionalističan, može biti identičan sa Kristovom naukom, ma da poriče božanstvenost Krista. Posve je jasno, da takav dobar svobodoumnik može osje-ćati moralno na isti način kao dobar katolik. Što znači racionalizam, to nam je dokazao ovaj rat, kojemu je stvorilo filozofsku osnovku. Radi toga mislimo da poziv krčkog biskupa na boj protiv germanskog racionalizma prelazi vjerske granice. Ma da pisac ovih redaka nije dobar katolik, ipak smatra svojom dužnošću pomno promozgati izvode dobrog katolika te mu odgovoriti mirno, stvarno i je spreman priključiti mu se, ako mu se činl misao zdrava i općekorisna. To je dakako moguće samo onomu, za kojega imadu filozofski pojmovi jasnan sadržaj, te njesu samo dobrodošle fraze za zasli-jepljivanje lakovjernih čitatelja.

„Edinost“ u Trstu. Trččanska nam je „Edinost“ bilo od vjkada po svojoj tendenciji uzoran list. Kroz desetgodišta i desetgodišta propovjedala je Slovincima potrebu usredotočenja narodnih snaga, bile jugoslavenske već u doba, kad u osta-lim jugoslavenskim pokrajinama nije nitko o tome ni sanjao. Bilo je doba kad je „Edinost“ bila je-dini slovenski list širih političkih vidika. I danas je ostala vjerna svojim načelima i danas se u prvim redovima bori za Jugoslaviju. U zadnje je doba počela „Edinost“ polemizovati sa vladinovačkom „Gazetta di Trieste“, koja imaće samo nekoliko smušenjaka za sobom, koji ne predstavljaju u Trstu nikakav dio pučanstvo. Tendencija izvijajućih čla-nikav dio pučanstvo. Tendencija izvijajućih čla-nikav dio pučanstvo. Tendencija izvijajućih čla-nikav dio pučanstvo. Tendencija izvijajućih čla-nikav dio pučanstvo.

Strahote u Rusiji. Inteligentni naši zarobljenici što no dolaze iz Rusije, pripovijedaju nam prave strahote, što se tamo događaju od ono doba, kako je zavladao anarhija. Anarhija je sama po sebi strahota i grozota, pa bila ona u najblažoj formi. No u Rusiji je zauzela velike dimenzije tako, da ugrožava svaki poredak, a podjedno uništuje sve tečevine na polju javne privrede. Za sada se pro-vedaju u gospodarskom i privrednom životu soci-jalistički eksperimenti; oni svuda zatajiše, ne uspješ- ni malo. Naprotiv je činjenica, da su već sada do-veli do gospodarskog i industrijskog sloma, kako-voeg svijet do sada još nije poznavao. I pomanj-kanje izobraženih slojeva, stvara još veći i jači kaos, u upravnom i socijalno-političkom životu. Mjestimice događaju se nepojmljivi i nevjerovatni čini neobuzdane svjetline, koja si ni malo nije svi-jezna ni sadašnjosti, još manje budućnosti. Ubij-jezna ni sadašnjosti, još manje budućnosti. Ubij-jezna ni sadašnjosti, još manje budućnosti. Ubij-jezna ni sadašnjosti, još manje budućnosti. Ubij-jezna ni sadašnjosti, još manje budućnosti.

Slike iz dječjeg života.

1. Dječji rat.

Promatrao sam četv dječaka, koji su se spremali u rat protiv drugoj dječi. Jedan stariji dječak išao je mahalom, zagrijavao i kupio djecu za rat. Upućivao ih gdje će se sastati i šta imaju sobom ponijeti. Evo ti djece. Mnogi donose drvene puške, sablje; oni koji nijesu imali donijehše daščice, pa od njih napra-viš sablje i puške. Učinili drveni top i namjestiše ga u kolica, pa privezaše šarove, da ga vuku. Prire-djivahu naboje od tankog papira i u nj zamotavali grude prašine. Uzimaše i pijeska — to im je bio šrapnel.

Četice se smjestiše da udare jedna na drugu. Zapovijednik — mali Milan — naloži da se udari, a sam potrči naprijed, dodje do neprijateljeve živice, koju žigicom zapali. Živica je počela tinjati, pa gorjeti, pa plamsati. Neprijatelj pobježe. Imali su seljani dosta posla dok su vatru ugasiše.

— Što će ti reći otac? — kazahu Milanu.
— Što će mi reći? — odgovori ponosno Milan.
Ta i moj brat bijaše dekoriran, što je neprijatelju živicu od žice uništio. Pa i mene će otac pohvaliti, što sam susjedu — neprijatelju — štetu nanio reće ohožo Milan.

2. „Lopovsko gnijezdo.“

Na dnu sela je potkušica. Stanuje u njoj majka udovica sa kćericom od pet godina i sinčićem ju-rićem od osam godina. Imadu tu kućicu i ništa više.

Zarade nigdje, pa ni nikakvog dohotka. Došli zimski dani, a majka klatari okolo proseći komadić kruha za djecu. Tu i tamo nešto dobije, ali sve to ne do-staje da utiša glad svojoj dječici. Majka trpi, a djeca jošte i više.

Jednog dana zaustavi se ispred seoske krčme voz, na kojem bijaše par vreća kukuruza. Gospodar, koji je negdje ispod Učke platio kukuruz po 10—12 K podje u krčmu da utiša žedju čašicom crvenike. Dok je on u krčmi bio, skoči na voz mali Jurić, razreže nožićem vreću, natrpa si klobuk kukuruzom, pa bježe kući. Kad je majci veseo pružio klobuk sa kukuruzom, ona uzdahne i reče: „Sinko, što će s tobom biti?“ — Kamo ćeš dospjeti?

Gospodar voza proglasi cijelo selo „lopovskim gnijezdom“, pa se danas nit ne ustavi u selu, ako mu je kroz ovo proći.

3. Mali gospodar.

Mali je Petar od naravi tvrdoglav, samovoljan i sebičan. Dok mu je otac kod kuće bio, bar se njega bojao, ali otkad je ovaj otišao u službu tudjinaca, majku, koja je vrlo nježna, dobra i osjetljiva, ne će ni da čuje. Što on hoće, to mora — hoćeš — nećeš — biti. Otac bio par puta na dopustu, pa pokarao Petra i ina prvi se je mah mislio, da će se mali oslo-boditi svojih mana. Išao nekako nekoliko dana, a onda zlo i naopako.

Pred par mjeseci dodje tužna vijest, da je otac negdje u bolnici umro. Da ste čuli naricanje i jadi-kovanje Petrove majke. Bila je silna njezina bol zbog

gubitka muža, ali još ju je više boljelo što će biti s njezinim sinom. I u računu se nije prevratio. Ne-kočiko dana iza vijesti, da je otac i muž umro, dodje i njegova smrtna oporuka, kojom „sve svoje ostavija sinu Petru“. Malomu je to do ušiju došlo, a on si u svojoj zelenoj glavici stane umišljati, kako valja da ga kao gospodara sve u kući sluša.

Kad bi mu majka „štogod na rep stala“ znao bi reći: „Majko, budi dobra, nemoj brundati, jer ću te inače stjerati“. Da ga vidiše, kako ohožo hoda, a majka u duši svojoj p'lače i plače i razmišlja o bu- dućnosti.

4. „Mama vas čeka...“

Susjedi Anki bijaše muž zidarom. Kad je po-pravljao susjedov krov, pao sa osovog i ošao na mjestu mrtav. Anka ostade udovicom sa četvero nejačadi. U početku rata dok je bilo svega i svašta išlo je i živio se nekako i u Ankinoj kući. Kad je počelo ponestajati svega, jaoh si ga Anki i njezinoj dječi. „Djeca viču, kruha! a otkud kruha? Nužda je g'aha.“ Teško bijaše djeci, a još teže majci, koja je gladna promatrała djecu gladnu. Odluči pomoći si ma bilo na koji način. I pomogla si. Svake večeri donio vojnik majci „panjoku“ i još što drugog. Kad ga slučajno ne bi bilo, znala je najstarija kćerica ići ga zvati: „Josef, mama vas čeka!“ I mama je pała, duboko je pala u glib, iz kojeg će se teško izvuci.

Kad je „Josef“ otišao, išla je Ankina kćerica tražiti drugog vojnika govoreći mu: „Dodjite, mama vas čeka...“ Tako čeka mama i prima gostove, a kćerice sve to gledaju...

pije, nit' tko plaća". Nitko nikom neimponira, nitko se nesmatra dužnim koga slušati, dok jedan drugoga slijede samo u zlu, pa ako se i nadju pojedinci, koji žele nešto dobro izvesti, nadje se stotine zlih i sebičnih ljudi, koji to ometu i pretvore u ništa. Oni, koji misle i hoće dobro, bivaju prognjeni, postaju žrtve. U Rusiji silno je postradala trgovina. Mnogi su i najmučniji trgovci preko noći postali prosjaci. Njihova je imovina razgrabljena; uglednih je članova njihovih obitelji ili posve nestalo, ili si traže bud gđe najnužniju zaradu. O kakovoj privatnoj imovini i vlasništvu jedva se može govoriti. Zaista crna slika i žalosna posljedica nezaborne vladavine! Čuvajmo svoj narod, da neupane u slično zlo.

I opet državopravna ciljepljačarenja. Kad nam naši prijatelji u Beču i Budimpešti hoće smutiti pojmove i stvoriti državopravnim tričaricama u našim zemljama nove stranke, bave se naučenjački i ozbiljno sa historijom Jugoslavena, citiraju naučne knjige i dokumente i dolaze na dan sa historičkim i nehistoričkim pravima. Sada je poznati njemački narodni zastupnik dr. Baernreiter izdao „historijsko“ politički spis pod naslovom „Bosnien und Herzegovina in der vorottomanischen Zeit“. Pisac veli u predgovoru, da ovo djelo samo prividno ne stoji u vezi s političkim idejama današnjih dana, jer se tiče aktuelnih pitanja jugoslavenske politike. Dr. Baernreiter iznaša historiju Bosne i Hercegovine prije vremena, kad su je Turci zauzeli, i hoće da tako raspravi pitanje, jesu li opravdani zahtjevi Ugarske na ove zemlje. Pisac spominje bosanske bogumile, protiv kojih su rimski pape pozvali u boj Mađare i u 12. i 13. stoljeću bila je Ugarska svjetovno sredstvo, kojima je Rim hito uništiti bogumile. Godine 1247. podložio papa Inocencije IV. bosanskog biskupa mađarskom biskupu u Kaloczi. Kasnije je ova crkvena politika dala Ugarskoj povoda, da tu nadje uporište za svoje proširenje na Balkanu, a poslije i provala Turaka dala Mađarima povoda, da se unijašaju u unutarne prilike Bosne i Hercegovine. Konačno je ugarski kralj Matija Korvin neposredno zagospodovao sjevernim dijelom Bosne i to nakon propasti bosanske države i bosanske dinastije. Poraz kod Mohača god. 1526. učinio je kraj mađarskom posjedu u Bosni. Zadnji Arpadovci nosili su kraljevi Rama. Ime Rama označuje malu rijeku, koja utječe u Narentu, a nipošto jedno veće područje ili čak čitavu zemlju. Hrvatski povjesničari dokažu, da je ugarskim kraljevima pripadao suverenitet u Bosni i Hercegovini samo kao hrvatskim kraljevima. Oni tvrde, da se naslov „rex Ramae“ mora izvesti iz hrvatskog državnog prava, jer je Bosna od uvijek bila integralni sastavni dio kraljevine Hrvatske. Ugarska posjedovanja u Bosni ne mogu se nikako tumačiti, kao veza Bosne sa zemljama krune ugarske i ne može se nigdje vidjeti iz historijskog rasvjetla, da su ugarski kraljevi vršili vladalačko pravo u ovim zemljama. Dr. Baernreither zastupa stanovište, da se iz političkih veza u predotomansko doba ne može izvesti nikakova kousekvenca za sadašnju vrijeme. Ovo mišljenje da općenito vlada u Austriji. — Sva ova prava, koja je historija već odavna razvrljeda, jednaka su stariim banknotama, kojih ne priznaje više nijedna državna banka. Naše je pravo prirodno pravo naroda na samoopredjeljenje bez obzira na lijevo i na desno. Narod imade pravo na svoj jezik, na svoju vojsku, svoju upravu, svoju školu, svoju zemlju, dakle na svoju državu. Mi ne priznajemo niti Ar-

padovcima a niti Matiji Korvinu u današnje doba više ikakvih prava. Matija Korvin bio je u ostalom Rumunjač a prema tome bi valjda i Rumunjska imala pravo na Bosnu i Hrvatsku. Habsburgovci bi imali pravo na posjed Jerusolima, španjolske i čitave Amerike a Rimljani na čitavu južnu i zapadnu Europu, zapadnu Aziju i sjevernu Afriku itd. Po Adamu i Evi imali bi svi narodi na svijetu Mezopotamiju a ne samo Turci, Englezi i Nijemci No historija prošlih doba, historija, koju si narod u sadašnjosti gradi, vrijedi!

Masaryk i Hinković. „Magdeburger Ztg.“ javlja iz Newyorka: 27. maja Masaryk je govorio u Newyorku u „Carnegie Hallu“ o namjerama Njemačke da zavlada Istokom. Ruska republika nije dovoljno jaka da to sprijedi, treba dakle da saveznici zapriječe, da 180 milijuna duša padne u pandže njemačkog „vampira“. Prof. Murray Butler, rektor sveučilišta „Columbia“ izjavi, da ne će doći do mira, dok Češka ne postigne ono, što Amerika već ima: slobodu. — Preko 10.000 Čeha je defiliralo pred Masarykom pjevajući češku himnu pod vodstvom slavnoga muzičara Karla Litnera. — Dr. Hinković i dr. Leontić, koji su organizovali Jugoslavene u Južnoj i Sjevernoj Americi, otputovali su u St. Francisco da se i tamo pospješi agitaciju. Primitljeni su oduševijeno od suplemenika, a i od sviju građana, koji odmah utemelje društvo za podupiranje Jugoslavena, žrtava rata.

Hrvatski jezik — državni jezik. C. i kr. ministarstvo rata izdalo je odredbu: U vojničkim naredbama, u kojima se spominju u monarhiji upotrebljavani, uobičajeni jezici, valja iztahnuti državopravni položaj ugarskog (hrvatskog) jezika naprama drugim jezicima, te uvijek upotrebljavati izraz: „službenom jeziku ces. i kr. vojske, a u području zemalja sv. krune ugarske u državnom jeziku (mađarskom, hrvatskom), te u ostalom u monarhiji domaćim jezicima“. Prema tome valja izbjegavati izraze, kao „svi zemaljski jezici“, ili „njemački i ostali zemaljski“.

Izbor Korfantyev u Reichstag. Berlinske novine javljaju, da je ovih dana kod naknadnog izbora u izbornom kotaru Oppeln-Lublinitz-Tost-Gleiwitz (u pruskoj Šleskoj) izabran vođa poljskih demokrata u pruskom saboru, Volcjek Korfanty. Dobio je većinu od 5000 glasova. Dosada je u Reichstagu zastupao taj kotar Nijemac, član centra. Korfanty je sad zast. i pruski sabora i Reichstaga.

Mali oglasnik

KINO CRVENOG KRIŽA
Ulica Sergija broj 34.

Današnji raspored
„ZUANI“
indijski roman u 5 odeljaka.

Početak: 9.—, 4.20, 8.40 i 7.—.

Ulazne cijene za ovaj film
I. mjesto K1'20; II. mjesto 1'00 h

Ući se može kod svake slike.

Ravnateljstvo si pridržava pravo promijeniti raspored.

Kupujem svaku količinu
bačava
od vina, petroleja, ulja itd.
Ponude na Berthold Neumann
Zagreb.

Traže se
u najam 2 čiste sobe sa pokućstvom, ili 2-4 sobe, ili stan sa električnim svjetlom (kuhinjski s plinom). Pod „Dva mirna čista gospodina“ na upravu lista.

Oglasujte
u „Hrvatskom Listu“!

Poziv.

Istarsko pučanstvo je već toliko zrijelo, da mu ne treba tumačiti od koje je povjesničke važnosti potreba

potpisivanja

8. austrijskog ratnog zajma.

Tko pako nema toliko novca u gotovini da bi potpisao ratni zajam, taj neka se posluži c. kr. austrijskom vojničkom zakladom za udovice i siročad preporučenim potpisivanjem u obliku:

Osiguranja na ratni zajam

koje pruža priliku svakomu sa malim sredstvima potpisivati ratni zajam, a sa ispunitvom ove patriotske dužnosti stara se i za svoju obitelj.

Potpisani ratni zajam isplati se po izmaku osjegurane dobe potpisatelju samom, ili, u slučaju smrti, odmah njegovoj obitelji bez nikakvog odbitka.

Ratno osjeguranje sklapa se na temelju ugovora zaklade sa c. kr. priv. društvom za osjeguranje „AUSTR. PHÖNIX“ u Beču; osjeguravanje je valjano od prvog časa potpisivanja za sve slučajeve smrti, osobito pako za smrt u ratu.

Uplaćeni već iznosi ne propadeju, kamati ratnog zajma uračunavaju se potpuno u korist osjeguranog.

Ne plaća se ni biljezi i postranikih pristojba, niti ratne doklade! — Nitko neka se ne odriče svetog dužnosti dati državu potrebna sredstva na raspolaganje.

Tko ne ispuni ove dužnosti, škodi državnom savezu, dakle i sebi!

Priljevo za 8. ratni zajam i za osjeguranje na ratni zajam primaju naši povjerenici kao i kotarska poslovnicu u Puli, trg Custozza br. 45, I. kat.

Predsjednik

c. kr. austr. vojn. zaklade za Istru, Trst i Goričku
Dr. FRANJO pl. RABL m. p.

Boja za sukno

sve vrsti za prodaju na malo, i omot 80 filira.

Cijena po 100 komada:

kod naručba od 100 omota	K 40—
„ „ „ 150 „	38—
„ „ „ 300 „	36—
„ „ „ 1000 „	34—

Razšilje franko pošt. pouzecom tvrtka:

I. V. Hajdaš

Bedekovčina (Hrvatska).

Knjige

„Matice Hrvatske“, „Zabavne biblioteke“, „Moderne biblioteke“ i „Humorističke knjižnice“ mogu se dobiti u podružnici **Jos. Krmpotić**, ulica Franja Ferdinanda br. 3.

5. Patentirani kradljivac.

Mali Ivo, dječak od deset godina, vrlo je živ. Otac mu je od početka rata u vojništvu. Ostavi kod kuće četvero djece i bolesnu ženu. Najstarija kćerka Marica mora biti majkom i hraniteljicom ostaloj braći. Brat Ivo ne trpi da mu dvije godine starija sestra komandira. On oko klatari, a u školu ide kad je njega vođa. Zabavlja se, igra, skače u sreći i zadovoljstvu. Danas igra na kameničice, sutra na pasulje, prekosluta na puceta, a napokom, jer se smatra „većakim“ i na novčiće, koje je za šparoge dobio. Dakako da je prvi i drugi put platio. Treći nešto dobio. Peti i šesti put opet sve izgubi, pa nema više para da utaži svoju strast. — Kud će, kamo će po novac?

Kraj sela nalazi se kapelica, koju su dobri seljani sagradili u čast Majci božjoj. Pobožni prolaznici bacaju kroz željezna vrata milostinju u tu kapelicu. Jedne večeri opazih kod kapelice malog Ivu. Srećom me nije opazio.

Turio ruku kroz željezna vrata pa se narinje. — Sto će, Bože moj? — mišljah. Posao mu ne uspije. Žalostan sjedne na prag, metne ruke medju dlanove, te stane razmišljati. Najednom skoči do obližnje živice, odreže jedan štapić, na kojeg nataknje komad blata u obliku valjka, pa tim štapićem na vrhu sa blatom stane nešto kroz željezna vrata u kapelici tražiti. Izvadi na blatu priljepljen novčić, te ga veseo turi u džep. Tako uzme drugog, trećeg, pa sve što su unutra dobri ljudi bacili. Podje veseo kući, a drugog dana tražio selom društvo, da se poigra sa milostinjom.

6. „Danas svi krađu...“

U selu živi mesar Joško. Njegov mu je zanat osobito uspijevao dok je u selu bilo dosta živine. U selu bi prodao malo i ono i šije meso, a sve drugo bi prokriomčario u obližnji grad, gdje mu se bar dvostruko plaćalo.

U poslu mu pomagao i njegov sluga Stanko, dječak od kojih trinaest godina, bez oca, koji je još pred pet — šest godina umro, a majci nije preostalo ina, već da dijete pošalje „truhom za kruhom“, gazdi Jošku u službu. Mali bijaše vrlo radin i poslušan. Kud je gazda bio okom, tud je Stanko bio skokom, pa bio zadovoljan i gazda i sluga.

— To ćemo meso sutra na večer poslati u P. — govoraše Joško slugi. Ali to ne smije nitko znati! Razumiješ li?

Mali klimao glavom i slušao gospodara. Oni derali, sjekli i slali najviše noću, a po danu počivali.

— Jedil! — govoraše mu gazda; dosta — hvala Bogu — zaslužim. I ako ovo šaljem, kamo ne bismo smjeli, činimo to kao što čine svi pametni ljudi. Danas je hora da se nešto učini i prisluži. Stanko je ko gutao gospodarove riječi.

— Kako bi i ja nešto zaslužio, kad je danas vrlo zgodno doba za to? — pitao se mali.

Kad je drugo večeri došao mesar iz grada po meso, gospodara nije bilo kod kuće. Mali mu iznad određene količine za grad proda par kg i onog mesa, koje se imalo u mjestu prodati. Tako si je mali nešto zaslužio. To isto uradi, kad mu se prilika za to pružila i radio sve dole, dok mu gospodar nije ušao u trag. Razumije se, da ga je otjerao.

Nakon par dana dodje k meni Stankova majka koja mi sve ovo ispriopovijedi, te pridometne:

„Gospodine, svi danas krađu, pa tako je i moj sin nešto ukrado, ja ne nadjem u tome grijeha ni zla.“

7. Mali pijanica.

Seljanka Mara imade tu ružnu manju, da ne može novac, kojeg njezin suprug krvlju po bojnim poljanama zaslužuje par dana kod sebe držati. Potroši ga ma u bilo u što. Kad baš nema što da kupi, kao što je danas, to ona ide obično u krcmu, pa pij, brate!

Njezin sin Josip, dječak od dvanaest godina vrlo je darovit i marljiv, sve te majčine čine promatra i šuti. Nije mu po volji, a osobito ga boli, što se o njegovoj majci kaže govori. Odluči, da će oću o stvari pisati, a majka, koja ga pri poslu ulovi, daruje mu par kruna uz uvjet da odustane od nauca. On poslušao majku. Novac mali upotrijebi u školske potrebstine.

Desi se slučaj, pa pošao s majkom u varoš. Ona svakako u krcmu, a sin s njome.

— Ja ću ti dati što želiš! — govoraše mu majka, ali oću ne smiješ pisati što se kod kuće radi. Dala mu opet par kruna. Dječak je pošao drugog dana sam u krcmu. Danas je polovica potpore za majku, a polovica za njezinog Josipa. Ako nitko u selu ne puši, to mali Josip imade stalno duhana. Postao je pušač i pijanica.

Priredio: Betičkin.